herpy

KAMELEONTER

Pantherkameleont

Furcifer pardalis

Furcifer pardalis är en stor, skarpt färgad kameleont från Madagaskars norra och östra kustland. Hanarnas färger varierar efter ursprung och hör till de mest slående hos någon ödla, medan honorna är mer dämpade i orange, brunt och rosa. Arten förökar sig villigt, men kräver ett högt terrarium, UVB, hög luftfuktighet på natten och ett liv ensam. Honor lever kort, upp till 3 år.

Familj: Chamaeleonidae Engelska: Panther Chameleon Tidigare namn: *Chamaeleo pardalis; Chamaeleo ater; Chamaeleo guentheri*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**30-51 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**2-6 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Trädlevande**
Biotop	**Torrskog och regnskog**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**60 × 60 × 120 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**22-25 °C**
Värmeplats	**29-32 °C**
Temperatur, natt	**15-21 °C**
Luftfuktighet	**50-100 %**
Vatten	**Ingen vattenskål**
UVB	**Nödvändigt** Fergusonzon 4
Föda	**Insekter**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**6-8 mån.**
Kullstorlek	**10-46 ägg**
Inkubation	**180-365 dagar** vid 22 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Furcifer pardalis är en stor kameleont med kraftig kropp, en lång, rullad svans och en tunga som kan vara längre än kroppen. Hanarna blir 40-51 cm långa inklusive svans och är tydligt större och tyngre än honorna. I naturen mäter honorna i genomsnitt 9 cm från nos till kloak mot hanarnas 14 cm, och de väger omkring 23 g mot hanarnas 61 g. Släktnamnet *Furcifer* kommer av latinets ord för gaffel och syftar på de kluvna fötterna. Artnamnet *pardalis* är latin för leopard och syftar på teckningen.

Färgerna är artens kännetecken. Hanarna finns i blå, gröna, röda, orange och gula nyanser med fläckar, band och ränder, och teckningen är knuten till ursprunget, så att djur från samma område liknar varandra. Djur från trakterna kring Nosy Be, Ankify och Ambanja är typiskt klarblå, djur från Ambilobe, Antsiranana och Sambava är röda, gröna eller orange, och djur från Maroantsetra och Toamasina är mest röda. I handeln används de lokala namnen som beteckning på färgformerna. Honorna är nästan alltid orange till bruna med en skiftning av rosa, oavsett varifrån de kommer. En dräktig hona blir svart med orange ränder. Hanarna känns i övrigt igen på en uppsvälld svansrot, där hemipenis ligger.

Arten beskrevs 1829 av Georges Cuvier. Genetiska undersökningar har funnit 9-15 skilda linjer, som kanske är självständiga arter, men den räknas fortfarande som en art. Fötterna är tångformade med två och tre hopvuxna tår, som ger ett starkt grepp om tunna grenar.

Den är härdig jämfört med många andra kameleonter, men är ändå en krävande art som reagerar på dålig fuktighet, fel ljus och stress. Hanarna är territoriella och visar sig med färger, uppblåst kropp och nickningar. Honorna är mer tillbakadragna. Arten lämpar sig som skådedjur och inte som ett djur som tas upp dagligen.

Utbredning och livsmiljö

Furcifer pardalis är hemmahörande på Madagaskar, där den är utbredd i låglandet längs de östra och nordöstra kusterna och på nordvästkusten och de närliggande öarna, bland annat Nosy Be, Nosy Komba, Nosy Mitsio, Nosy Sakatia, Nosy Mangabe och Sainte-Marie. Den är mest talrik i de norra och östra kustområdena.

Arten är införd till Réunion och Mauritius och finns också i Florida, där djur från handeln har etablerat sig. Kartan visar bara den ursprungliga utbredningen.

> **Naturlig utbredning:** Madagaskar.

LIVSMILJÖ

Arten lever i låglandet, i fuktig skog i öster och i torrare lövfällande skog i nordväst. Den föredrar öppna, soliga platser framför djup skugga, förmodligen eftersom den måste kunna sola sig, och eftersom hanarna använder öppna platser för att visa sig för honor och markera revir. Den trivs i störd natur och är klart vanligast i bälten av träd och buskar längs vägar och vattendrag, medan den är sällsynt inne i sluten skog. Djuret håller till i träd och buskar och kommer sällan ner på marken.

Klimatet är varmt och fuktigt: på Nosy Be faller omkring 2.250 mm regn om året, och medeltemperaturen är 26 °C. Djuren solar sig på morgonen och söker aktivt UVB. Avelssäsongen ligger typiskt mellan januari och maj, och honorna lägger flera kullar. Få djur överlever längre än ett år i naturen.

Läs mer: Ljus och UVB

Skötsel

TERRARIET

Ett fullvuxet djur behöver ett terrarium på minst 60 × 60 × 120 cm (längd × bredd × höjd). Det är ett minimum som gör det möjligt att skapa en temperaturgradient och klätterytor över varandra. Hanar blir stora och kräver mer bredd, och 90 × 60 × 120 cm är ett bättre mått. Större är alltid bättre. Det ska bara bo en kameleont i varje terrarium, även hanar och honor, syskon eller två honor. Ingen form av grupphållning är bra för dem.

Arten har klarat sig i nätterrarier i årtionden, men ett vanligt vardagsrum ger sällan 50 % luftfuktighet på dagen och 80-100 % på natten när alla sidor är nät. Klä därför två eller fler sidor av ett nätterrarium med plast, eller använd ett hybridterrarium med fasta sidor och nät i taket. Är klimatet i rummet torrt kan ett terrarium av glas eller skiva vara bättre. Håll luften i rörelse så att den inte blir stillastående.

Inred terrariet med ett öppet solområde högst upp och en tät, lövrik zon där djuret kan gömma sig. Placera solgrenen över ögonhöjd, så att djuret kan titta ner. Använd grenar i olika tjocklekar, lianer och ogiftiga växter, till exempel pothos, fikus, hibiskus och schefflera. Inget bottensubstrat behövs. Ett avlopp i botten med en hink under är det enklaste sättet att hantera de stora vattenmängder som kommer in i terrariet varje dag. Fäst grenar och lianer med buntband genom nätet.

Läs mer: Värme och temperatur Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

TEMPERATUR

Dagstemperaturen ligger på 22-25 °C, och på natten sjunker den till 15-21 °C. Kalla nätter ner mot 15 °C är inget problem om djuret kan värma upp sig på morgonen. Solgrenen ska ha en yttemperatur på 29-32 °C. Börja i den låga änden och följ djurets beteende. En eller två värmelampor med låg effekt som lyser ner på en gren räcker. Två lampor bredvid varandra värmer jämnare.

Djuren kan bränna sig utan att känna det. Häng en kraftigare lampa högre över terrariet, så att värmen blir mild och täcker ett större område. Håll handen där djurets huvud kommer att sitta: värmen ska kännas behaglig. Hänger djuret under lampan i mer än en till två timmar, sitter helt uppe i nätet eller förblir mörkt och slött är solplatsen för kall. Grå, brända fläckar och smälta ryggtaggar är tecken på motsatsen. Mät med en infraröd termometer.

Värmelampan släcks ungefär fyra timmar innan de andra ljusen släcks på kvällen. Högst värme är det överst, lägst nederst, och det ska finnas grenar och lövverk på alla höjder.

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska växla under dygnet: omkring 50-60 % på dagen och 75-100 % på natten. Siffrorna är inte kritiska, men rytmen är viktig. Kameleonten dricker inte ur en skål, utan från droppar. Ge vatten som regn och dagg: spraya terrariet morgon och kväll, helst när det är mörkt, och använd ett droppsystem, till exempel en hink med ett litet hål som rinner några timmar på eftermiddagen. En dimmaskin kan användas några timmar innan ljuset tänds på morgonen, om terrariet är tätt nog. Håll luften i rörelse.

Alla ytor ska vara torra under dagen. Är grenar och blad ständigt blöta får djuret sår på fötterna, och bakterier, svamp och mögel trivs. Använd destillerat vatten till dimmaskiner och luftfuktare, så att utrustningen inte sätts igen. Spraya inte mer för att hjälpa under hudömsningen, för det kan göra ömsningen svårare.

LJUS OCH UVB

Arten är dagaktiv och behöver starkt ljus. Sätt ett långt T5 HO-rör eller en LED-list på 6.500 K över hela terrariets längd, tänd 12 timmar per dygn och helt släckt på natten. Ge inget ljus på natten.

UVB är nödvändigt. I naturen lever arten i Ferguson-zon 4, den högsta UV-zonen för reptiler, och den solar sig aktivt för att bilda D3. Ge en gradient med ett UV-index på omkring 3 vid solgrenen och högst 6-8 helt uppe under nätet. Använd ett T5 HO-rör på 5-6 % i en reflektor, och höj armaturen 5-8 cm över nätet: kameleonter klättrar på nätet, och de första centimetrarna under ett rör som ligger direkt på nätet ger för mycket UVB. Placera solgrenen så att djurets rygg är cirka 15 cm under nätet. Det är en tumregel: kontrollera med en UV-mätare, för indexet sjunker med rörets ålder. Röret byts enligt tillverkarens anvisningar.

Honans D-vitaminstatus betyder mycket för äggen. Honan för D3 vidare till äggen, och ägg från en hona med för lite UVB kläcks dåligt eller inte alls. Ju närmare UVB-nivån är den naturliga, desto fler ägg kläcks.

Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

UTFODRING

Furcifer pardalis är insektsätare. Ge en varierad kost av dubiakackerlackor, bananskalskackerlackor, syrsor, gräshoppor, silkesmaskar, hornmaskar, svarta soldatflugor och deras larver, spyflugor, vandrande pinnar och nykläckta bönsyrsor. Variation är nyckeln. Växtdelar äts bara sällan.

Ungdjur får så mycket de kan äta, varje dag. När ett djur inte längre växer på längden utan bara i omfång är det vuxet och får 3-5 insekter varannan dag. Honor blir lätt för feta och lägger för många ägg, och därför ska mängden hållas nere.

Pudra insekterna lätt vid varje måltid med kalk utan D3. Två gånger i månaden pudras de med ett multivitamin med retinol (förformat A-vitamin) och lite D3. Betakaroten är ingen ersättning, för det verkar inte fungera hos arten. Ge insekterna ett näringsrikt foder 24-48 timmar före utfodring, och använd uppfödda insekter.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

BETEENDE OCH HANTERING

F. pardalis är en territoriell art som lever ensam bortsett från parningen. Hanar som möts byter färg, blåser upp kroppen och nickar, och förlorarna blir matta och mörka. Det kan leda till slagsmål. Därför ska det bara bo en kameleont i varje terrarium.

Arten kan tämjas med tålamod, men den är inte ett djur som ska tas upp dagligen. Låt ett nytt djur få 1-2 veckor i fred. Har det inte ätit efter två veckor ska du till en veterinär med erfarenhet av reptiler. Ge föda med en pincett, och låt djuret komma till handen när det tar emot föda. Använd ett konstgjort träd framför den öppna dörren, så att djuret kan kravla ut. Ta aldrig tag i djuret. Håll rörelserna långsamma, låt det gå från hand till hand och förbind hanteringen med något positivt, som en tur i en växt i ett soligt fönster.

Mörka, snabbt skiftande färger, gäspningar och flyktförsök är tecken på stress.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanarna är större, färgstarka och har en uppsvälld svansrot, där hemipenis ligger. Honorna är mindre, mer enhetligt orange till bruna eller rosa och har en tunnare svansrot. Hos unga djur under sex månader är könet svårt att se, eftersom de är små, matta i färgen och utan utbuktning vid svansen.

Könsmognaden inträder vid 6-8 månader. Djuren når då också vuxenfärg och storlek. Honornas liv är kort, upp till 3 år, och äggläggningen belastar kroppen hårt. En hona lägger typiskt 5-8 kullar under sitt liv.

PARNING

Parningen börjar med att hanen visar upp sig med färger och nickningar, och att honan visar om hon är parningsvillig. En mottaglig hona tillåter att hanen klättrar upp på henne. En hona som inte vill para sig gäspar, fräser och biter. En dräktig hona blir svart med orange ränder och är kraftigt avvisande.

Sätt djuren tillsammans under uppsikt, och ta dem ifrån varandra när honan avvisar hanen. I naturen är avelssäsongen januari till maj. Honorna kan lägga flera kullar per år.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Dräktigheten varar 3-6 veckor. Honan gräver en gång med framfötterna, backar in och lägger äggen. En äggkull består av 10-46 ägg, och antalet beror på honans föda och näring.

Ge honan en bricka eller en kruka med fuktig jord som kan hålla en gång. Behållaren ska vara högst cirka 15 cm djup. Honan letar efter ett hårt lager under sig att lägga mot, och om hon inte hittar det gräver hon vidare och utmattar sig, och gången kan rasa. Hon fyller igen hålet och stampar jorden fast, och en del honor drar löv och kvistar över platsen.

INKUBATION

Äggen kan ligga kvar där de lagts eller flyttas till inkubationsutrustning. Kläckningstiden är lång, 6-12 månader. Vid 22 °C kläcks äggen efter 7-9 månader, i genomsnitt efter omkring 240 dagar. Många temperaturer och metoder fungerar, men den bästa inkubationstemperaturen är inte fastställd. Äggen ska ligga i ett fuktigt substrat, som andra kameleontägg.

Ägg från en hona som har fått för lite UVB kläcks dåligt eller inte alls. Nykläckta ungar väger 0,25-0,75 g och är självständiga från första dagen, och de använder sin äggtand för att skära en stjärnformad öppning i skalet.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna är självständiga från kläckningen och kan sättas i ett högt terrarium med många växter och grenar. De ska ha UVB och samma fuktighetsförhållanden som de vuxna. Ge små insekter varje dag, så mycket de kan äta, och pudra dem med kalk. Ungarna är könsmogna efter cirka sex månader, och djuren ska bo var för sig när de närmar sig det.

Hälsa och vanliga misstag

De flesta sjukdomar beror på fel i uppställningen, framför allt för lite UVB, fel tillskott och för mycket mat. De typiska problemen är:

- Benskörhet (metabolisk skelettsjukdom) vid för lite UVB, kalk och D3. Ge UVB, pudrade insekter och rätt tillskott.
- A-vitaminbrist och A-vitaminförgiftning. Tillskottet ska innehålla retinol, inte bara betakaroten.
- Fetma och äggläggningssvårigheter hos honor, som kan vara livshotande. Det beror på överutfodring och för många ägg. Kräver veterinär.
- Luftvägsinfektioner vid fel luftfuktighet eller stillastående luft.
- Brännskador från för nära lampor. Djuren märker det inte själva.
- Sår på fötterna och mögel när grenar och blad är blöta hela dagen.
- Inre parasiter.

Ett friskt djur har öppna, klara ögon, en kraftig kropp, tar stadigt grepp om grenen och äter regelbundet. Reptiler döljer sjukdom, så sök en veterinär med erfarenhet av reptiler om djuret inte äter, tappar i vikt, sitter mörkt och slött eller andas med öppen mun. En årlig hälsokontroll rekommenderas.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.